

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор

“31 серпня 2021 р.”

“МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО”
(англійською мовою)

для студентів факультету міжнародних відносин

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право (англійською мовою). Робоча програма навчальної дисципліни для студентів факультету міжнародних відносин за спеціальністю 293 – «міжнародне право». Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.- 35 с.

Розробник:

Лисик В.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права
Протокол № 1 від. “30” серпня 2021 р.

Завідувач кафедри міжнародного права проф.Репецький В.М.
“30” серпня 2021 р.

© Лисик В.М., 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна / заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6		<i>Нормативна</i>
Модулів – 1	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	Рік підготовки: 1-й (магістри)
Змістових модулів – 1	Спеціальність: 293 – «Міжнародне право»	Семестр 1-ий
Курсова робота		Лекції
Загальна кількість годин – 180 год		Денна форма: 32 год.
Тижневих годин: аудиторних – 4 (денна форма) самостійної роботи студента – 7,25 (денна форма)	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Практичні, семінарські Денна форма: 32 год.
		Самостійна робота Денна форма: 116 год.
		Індивідуальні завдання
		Вид контролю: Іспит

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета.

Формування комплексних знань про правове регулювання поведінки воюючих та цивільного населення, а також захисту прав людини під час збройних конфліктів.

2.2. Завдання.

Пристаючи до вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право», студенти повинні перш за все зрозуміти місце цієї дисципліни в системі міжнародного права та окремих його галузей, а також встановити зв'язок між ними.

Робота студентів по вивченню дисципліни включає в себе вирішення трьох основних завдань:

1. Вивчення навчальної і спеціальної юридичної літератури.
2. Аналіз положень Женевських конвенцій 1949 року, Додаткових протоколів 1977 та 2005р., Гаазьких конвенцій 1899 та 1907 р. та інших міжнародних договорів, що регулюють порядок ведення збройних конфліктів. .
3. Дослідження рішень міжнародних та національних судових установ в яких застосовуються норми міжнародного гуманітарного права.

У результаті вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» студенти повинні:

Засвоїти (знати):

1. Поняття Міжнародного гуманітарного права та його місце в системі міжнародного права;
2. Історію становлення Міжнародного гуманітарного права;
3. Права та обов'язки сторін та учасників збройних конфліктів;
4. Заборонені засоби та методи ведення війни і критерії їх віднесення до таких.

вміти:

1. Проводити кваліфікацію міжнародних та неміжнародних збройних конфліктів;
2. Виявляти, аналізувати та пропонувати шляхи вирішення різноаспектних проблем що виникають із захистом прав людини. Під час збройних конфліктів.
3. Доносити власні знання із сфери міжнародного гуманітарного права, висновки та аргументи до стейкхолдерів, перш за все керівництва збройних сил та органів державної влади і місцевого самоврядування.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні заняття

Тема 1. Вступ до МГП

Поняття міжнародного гуманітарного права. «Право Гааги». «Право Женеві». Місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права. Взаємозв'язок міжнародного гуманітарного права і права прав людини. Функції міжнародного гуманітарного права.

Виникнення міжнародного гуманітарного права. Розвиток міжнародного гуманітарного права в другій половині XIX століття. Формування «права Женеві». Роль Міжнародного комітету Червоного Хреста в утворенні норм міжнародного гуманітарного права. Гаазькі мирні конференції (1899 – 1907 рр.). Розвиток міжнародного гуманітарного права у XX столітті.

Основні принципи міжнародного гуманітарного права і проблема їх кодифікації. Принцип гуманності, принцип пропорційності, принцип заборони дискримінації, принцип проведення різниці між цивільним населенням і комбатантами, цивільними і військовими об'єктами, принцип обмеження воюючих щодо вибору засобів збройної боротьби, принцип захисту довкілля, принцип недоторканності некомбатантів, принцип відповідальності за порушення норм і принципів міжнародного гуманітарного права.

Джерела міжнародного гуманітарного права. Кодифікація міжнародного гуманітарного права у XX столітті. Участь держав у міжнародних договорах з міжнародного гуманітарного права. Міжнародний звичай як джерело міжнародного гуманітарного права. Застереження Мартенса.

Сучасні проблеми міжнародного гуманітарного права.

Тема 2. Основні категорії та сфера дії міжнародного гуманітарного права

Поняття війни та збройних конфліктів. Види збройних конфліктів. Внутрішні безладдя й обстановка внутрішньої напруженості та їхня відмінність від збройних конфліктів. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.

Концепція гуманітарної інтервенції у доктрині міжнародного права. Поняття та види гуманітарної інтервенції.

Збройні конфлікти неміжнародного характеру. Застосування загальних принципів міжнародного гуманітарного права під час збройних конфліктів неміжнародного характеру. Застосування статті 3 Женевських конвенцій та II Додаткового протоколу до Женевських конвенцій 1949 року до збройних конфліктів неміжнародного характеру.

Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права. Застосування міжнародного гуманітарного права державами, міжнародними організаціями, національно-визвольними рухами. Обов'язок держав дотримуватися і забезпечувати дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Застосування міжнародного гуманітарного права протиборчими сторонами в збройному конфлікті неміжнародного характеру.

Правові наслідки початку збройного конфлікту міжнародного характеру. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі. Вплив стану війни на дію міжнародних договорів. Заборона денонсації договорів з міжнародного гуманітарного права під час війни. Цілі війни. Населення під час війни. Нейтралітет під час війни. Припинення воєнних дій та його відмінність від припинення стану війни. Загальне і часткове перемир'я. Капітуляція. Закінчення війни та її правові наслідки.

Просторова сфера дії норм міжнародного гуманітарного права. Театр війни і театр воєнних дій.

Правовий статус учасників збройних конфліктів. Поняття та категорії комбатантів. Права та обов'язки комбатантів. Відмінності комбатантів від цивільного населення. Некомбатанти. Шпигуни. Військові розвідники. Добровольці. Найманці. Парламентери.

Поняття жертв війни та осіб, яких захищають. Інститут Держав-покровительок.

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів

Цивільні та військові об'єкти. Принцип обмеження за об'єктами. Визначення цивільних і військових об'єктів у Додаткових протоколах 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року. Ознаки військових об'єктів. Заборона нападу на цивільні об'єкти. Заборона використання цивільного населення для захисту військових об'єктів.

Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту. Класифікація культурних цінностей, їхні характерні ознаки. Загальний і спеціальний рівні захисту. Міжнародний реєстр культурних цінностей. Обов'язки воюючих держав щодо охорони культурних цінностей під час збройних конфліктів. Імунітет культурних цінностей від конфіскації або захоплення.

Міжнародно-правова регламентація ведення збройної боротьби на морі й у повітряному просторі. Особливості міжнародно-правового регулювання ведення збройного конфлікту на морі. Морська блокада. Особливості регламентації повітряної війни.

Тема 4. Міжнародно-правовий захист жертв війни

Визначення правового статусу жертв війни. Правила захисту основних категорій жертв збройних конфліктів. Женевські конвенції 1949 року і Додаткові протоколи 1977 року як основні джерела захисту жертв війни. Вимоги стосовно захисту жертв війни. Заборона вбивств, тортур, руйнувань і терору.

Захист поранених та хворих у період збройного конфлікту. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії корабля. Право поранених на захист. Правове становище медичних формувань і установ, медичного і духовного персоналу. Регламентація санітарних перевезень. Створення санітарних зон, зон безпеки, нейтральних зон і коридорів.

Правовий статус військовополонених. Поширення статусу військовополонених на членів екіпажів торговельних суден. Режим воєнного полону. Інтернування військовополонених. Правила розміщення військовополонених у таборах. Умови проживання, харчування, одяг, умови гігієни, медичне обслуговування військовополонених. Трудовий режим військовополонених. Права Держав-покровительок і Міжнародного комітету Червоного Хреста щодо військовополонених. Кримінальні й дисциплінарні покарання щодо військовополонених. Закінчення полону. Звільнення і репатріація військовополонених.

Правове становище цивільного населення в період збройних конфліктів. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів. Заборона колективних покарань, актів терору, пограбувань, репресалій та захоплення заручників. Створення нейтралізованих зон, призначених для захисту цивільних осіб. Правовий статус інтернованих осіб.

Визначення цивільних об'єктів і захист цивільних об'єктів. Цивільні об'єкти, що знаходяться під особливим захистом.

Поняття воєнної окупації. Режим воєнної окупації. Захист цивільного населення окупованої території. Коло обов'язків влади окупаючої держави щодо цивільного населення. Заборона актів насилля щодо окупованого населення. Заборона депортації цивільного населення з окупованої території на територію окупаючої або будь-якої іншої держави.

Тема 5. Міжнародно-правова заборона недозволених засобів і методів ведення воєнних дій

Поняття засобів та методів ведення воєнних дій. Поняття заборонених засобів і методів ведення бойових дій. Загальне правило (ст. 35 I Додаткового протоколу 1977 р.). Принципи заборони засобів і методів ведення війни.

Заборона зброї масового знищення. Заборона ядерної зброї. Заборона хімічної та бактеріологічної зброї. Заборона звичайної зброї, яка завдає надмірних ушкоджень або має невибірккову дію.

Заборона протипіхотних мін. Заборона ворожого впливу на навколишнє середовище.

Заборонені методи ведення воєнних дій. Заборона віроломних методів ведення війни. Різниця між віроломством і воєнними хитрощами.

Заборона нападу на цивільне населення. Заборона невиборчих нападів. Заборона нападу на зони, створювані для захисту жертв війни. Уживання заходів обережності при нападах. Заборона окремих дій щодо цивільного населення: терор, голод, мародерство, грабіж, узяття заручників, примус служити в армії ворога, депортація.

Тема 6. Роль Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у становленні й реалізації норм міжнародного гуманітарного права

Виникнення та діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста. Історія створення Міжнародного комітету Червоного Хреста. Правові основи діяльності Міжнародного комітету Червоного Хреста. Структура Міжнародного комітету Червоного Хреста: Асамблея, Рада Асамблеї, Президент і його заступники, Директорат, Контрольний орган. Основні напрями діяльності Міжнародного комітету Червоного Хреста.

Структура і завдання Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Статут Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Статутні органи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Міжнародна конференція Червоного Хреста і Червоного Півмісяця; Рада делегатів Червоного Хреста і Червоного Півмісяця; Постійна комісія Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Склад органів, функції, процедура.

Правове становище Міжнародної федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Умови визнання Національних товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Правовий статус і функції Українського товариства Червоного Хреста.

Основоположні принципи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Виникнення емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця та Червоного Кристала. Функції емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала. Захист від зловживань емблемами Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала. Використання емблеми як захисного знака. Використання емблеми як відмітного знака. Контроль за використанням емблем. Відповідальність за незаконне використання емблем.

Тема 7. Імплементация міжнародного гуманітарного права

Поняття імплементации міжнародного гуманітарного права. Міжнародний і внутрішньодержавний механізм імплементации міжнародного гуманітарного права. Заходи, що вживаються в мирний час й у воєнний час.

Контроль за додержанням міжнародного гуманітарного права. Контрольна діяльність представників сторін, Міжнародної комісії з установлення фактів, Держав-покровительок, Міжнародного комітету Червоного Хреста.

Імплементация міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні. Колективний характер основних засобів здійснення міжнародного права на міждержавному рівні. Право держав вимагати пояснень з приводу порушень конвенційних норм гуманітарного характеру. Механізм імплементации на міжнародному рівні. Засоби забезпечення реалізації міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні.

Імплементация міжнародного гуманітарного права на внутрішньодержавному рівні. Зміст механізму імплементации норм міжнародного гуманітарного права на внутрішньодержавному рівні. Обов'язок держав ввести в дію кримінальне законодавство, призначене для покарання осіб, винних у скоєнні серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права в законодавстві України.

Тема 8. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права

Поняття порушень, серйозних порушень і злочинів у міжнародному гуманітарному праві. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.

Відповідальність індивідів за порушення міжнародного гуманітарного права. Воєнні злочини. Система кримінального переслідування за скоєння серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. Міжнародний і національний рівні переслідування за скоєння міжнародних правопорушень.

Створення, правові основи діяльності кримінальних трибуналів ad hoc. Статути Нюрнберзького і Токійського міжнародних військових трибуналів. Заснування Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, що були вчинені на території колишньої Югославії та Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид і інші подібні порушення, вчинені на території сусідніх держав.

Створення і компетенція Міжнародного кримінального суду.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п /п	ТЕМА	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1				
1	Вступ до МГП	4	4	14
2	Основні категорії та сфера дії міжнародного гуманітарного права	4	4	14
3	Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів	4	4	16
4	Міжнародно-правовий захист жертв війни	4	4	16
5	Міжнародно-правова заборона недозволених засобів і методів ведення воєнних дій	4	4	14
6	Роль Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у становленні й реалізації норм міжнародного гуманітарного права	4	4	14
7	Імплементация міжнародного гуманітарного права	4	4	14
8	Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права	4	4	14
Всього:		32	32	116

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ВСТУП ДО МГП

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та особливості міжнародного гуманітарного права.
2. Взаємозв'язок міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини. Функції міжнародного гуманітарного права.
3. Джерела міжнародного гуманітарного права.
4. Відмінність між «правом Гааги» та «правом Женеви».
5. Основні принципи міжнародного гуманітарного права..
6. Кодифікація міжнародного гуманітарного права у ХХ столітті.

Основна література:

1. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/>
8. The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
9. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
10. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
11. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 2. ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ТА СФЕРА ДІЇ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та ознаки збройного конфлікту. Види збройних конфліктів.
2. Відмінності між збройними конфліктами міжнародного та неміжнародного характеру.
3. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.
4. Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права.
5. Правові наслідки початку збройного конфлікту міжнародного характеру.
6. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі.
7. Вплив стану війни на дію міжнародних договорів. Заборона денонсації договорів з міжнародного гуманітарного права під час війни.

Основна література:

1. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
8. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
9. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>

10. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕДЕННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Питання до семінарського заняття

1. Права та обов'язки сторін збройного конфлікту.
2. Цивільні й військові об'єкти. Принцип обмеження за об'єктами.
3. Визначення цивільних і військових об'єктів у Додаткових протоколах 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року.
4. Ознаки військових об'єктів.
5. Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту.
6. Міжнародно-правова регламентація ведення збройної боротьби у повітряному просторі.
7. Особливості міжнародно-правового регулювання ведення збройного конфлікту на морі.

Основна література:

1. Lysyk V. Problems with the definition of “civilians” in international law// Civilians in contemporary armed conflicts. Rafał Lemkin’s heritage. - Warszawa, 2017. – P. 263-270
2. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
3. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
4. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
5. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
6. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
7. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.

<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

8. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
9. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
10. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
11. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008. <http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖЕРТВ ВІЙНИ

Питання до семінарського заняття

1. Визначення правового статусу жертв війни.
2. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії корабля у період збройного конфлікту на морі.
3. Правове становище медичних формувань і установ, медичного і духовного персоналу. Регламентация санітарних перевезень.
4. Створення санітарних зон, зон безпеки, нейтральних зон і коридорів.
5. Режим воєнного полону. Інтернування військовополонених.
6. Правове становище цивільного населення в період збройних конфліктів.
7. Поняття воєнної окупації. Режим воєнної окупації.

Основна література:

1. Lysyk V. Problems with the definition of “civilians” in international law// Civilians in contemporary armed conflicts. Rafał Lemkin’s heritage. - Warszawa, 2017. – P. 263-270 International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.

5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts
<https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
8. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
9. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
10. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ЗАБОРОНА НЕДОЗВОЛЕНИХ ЗАСОБІВ І МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ

Питання до семінарського заняття

1. Поняття засобів та методів ведення воєнних дій.
2. Заборонені засобів і методів ведення бойових дій. Загальне правило (ст. 35 I Додаткового протоколу 1977 р.).
3. Заборона зброї масового знищення.
4. Заборона звичайної зброї, яка завдає надмірних пошкоджень або мас невибіркову дію.
5. Заборонені методи ведення воєнних дій.
6. Заборона окремих дій щодо цивільного населення.

Основна література:

1. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.

4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
8. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
9. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gs.books-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
10. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 6. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО РУХУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА І ЧЕРВОНОГО ПІВМІСЯЦЯ У СТАНОВЛЕННІ Й РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Питання до семінарського заняття

1. Історія створення Міжнародного комітету Червоного Хреста.
2. Правові основи діяльності Міжнародного комітету Червоного Хреста.
3. Правове становище Міжнародної федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
4. Умови визнання національних товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
5. Основоположні принципи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
6. Використання емблем як захисного знака. Використання емблем як відмітного знака.
7. Захист від зловживань емблемами Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала. Контроль за використанням емблем.
8. Відповідальність за незаконне використання емблем.

Основна література:

1. Лисик В. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві (Монографія) Одеса: Фенікс, 2012. - - (Серія "Міжнародне право")
2. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
3. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
4. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
5. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
6. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
7. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
8. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/>
9. The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
10. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
11. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGETincpes20>
12. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 7. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Питання до семінарського заняття

1. Поняття імплементації міжнародного гуманітарного права.
2. Заходи, що вживаються в мирний час й у воєнний час.
3. Імплементация міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні.

4. Імплементация міжнародного гуманітарного права на національному рівні.
5. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права в Україні.
6. Контроль за додержанням міжнародного гуманітарного права.

Основна література:

1. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
8. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
9. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
10. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

ТЕМА 8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Питання до семінарського заняття

1. Поняття порушень, серйозних порушень і злочинів у міжнародному гуманітарному праві.

2. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
3. Відповідальність індивідів за порушення міжнародного гуманітарного права.
4. Система кримінального переслідування за скоєння серйозних порушень міжнародного гуманітарного права.
5. Міжнародний і національний рівні переслідування за скоєння міжнародних правопорушень.
6. Компетенція Міжнародного кримінального суду.
7. Проблеми участі України у Римському Статуту Міжнародного кримінального суду.

Основна література:

1. International Humanitarian Law: Prospects / John Carey, William V. Dunlap, Robert John Pritchard. BRILL, 2006 - 387 p.
2. Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court / Yusuf Aksar, Psychology Press, 2004 - 314 p.
3. The Handbook of International Humanitarian Law Dieter Fleck Oxford University Press, 2013. 714 p.
4. International Humanitarian Law and International Human Rights Law Orna Ben-Naftali. Oxford University Press, 2011 – 388 p.
5. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
6. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.
<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>
7. HOW DOES LAW PROTECT IN WAR <https://casebook.icrc.org/> Cryer R., Friman H., Robinson D., Wilmshurst E. An Introduction to International Criminal Law and Procedure.: Cambridge University Press, 2010 – 618 p.
8. The Handbook of International Humanitarian Law (Second Edition) Edited by Dieter Fleck. Oxford: Oxford University Press, 2008, 775pp. + xxxix
9. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Dapo Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.
10. Customary International Humanitarian Law Edited by Jean-Marie Henckaerts <https://sites.google.com/a/gbooks-now.com/en9/9780521808880-34propolGEtincpes20>
11. Kolb R., Hyde R. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Oxford—Portland Oregon 2008.

<http://www.derechoshumanos.unlp.edu.ar/assets/files/documentos/an-introduction-to-the-international-law-of-armed-conflicts.pdf>

6. ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (не передбачені навантаженням)

7. ТЕМАТИКА ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

1. Інтернування військовополонених
2. Правовий статус іноземців на території держави, що перебувають у збройному конфлікті.
3. Застереження Мартенса.
4. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.
5. Застосування міжнародного гуманітарного права протиборчими сторонами в збройному конфлікті неміжнародного характеру.
6. Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права.
7. Правові наслідки початку збройного конфлікту міжнародного характеру.
8. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі.

8. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття та особливості міжнародного гуманітарного права.
2. Місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права.
3. Взаємозв'язок міжнародного гуманітарного права і права прав людини.
4. Функції міжнародного гуманітарного права.
5. Виникнення і розвиток міжнародного гуманітарного права.
6. Розвиток міжнародного гуманітарного права в другій половині XIX століття.
7. Гаазькі мирні конференції (1899 – 1907 рр.).
8. Зміст основних принципів міжнародного гуманітарного права.
9. Джерела міжнародного гуманітарного права.
10. Міжнародний звичай як джерело міжнародного гуманітарного права.
11. Застереження Мартенса.
12. Кодифікація міжнародного гуманітарного права у XX столітті.
13. Поняття та ознаки збройного конфлікту. Види збройних конфліктів.
14. Відмінності між збройними конфліктами неміжнародного характеру та внутрішніми безладдями й обстановкою внутрішньої напруженості.
15. Відмінності між збройними конфліктами міжнародного та неміжнародного характеру.
16. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.

17. Застосування міжнародного гуманітарного права протиборчими сторонами в збройному конфлікті неміжнародного характеру.
18. Суб'єктна сфера дії норм міжнародного гуманітарного права.
19. Правові наслідки початку збройного конфлікту міжнародного характеру.
20. Застосування міжнародного гуманітарного права в часі.
21. Вплив стану війни на дію міжнародних договорів. Заборона денонсації норм міжнародного гуманітарного права під час війни.
22. Населення під час війни. Правовий статус іноземців на території держави, що перебувають у збройному конфлікті.
23. Нейтралітет під час війни. Обов'язки нейтральної держави під час війни.
24. Припинення військових дій та його відмінність від припинення стану війни. Загальне і часткове перемир'я.
25. Закінчення війни та її правові наслідки. Капітуляція.
26. Правовий статус учасників збройних конфліктів.
27. Поняття та категорії комбатантів. Права та обов'язки комбатантів. Відмінності комбатантів від цивільного населення.
28. Правовий статус некомбатантів.
29. Найманці. Добровольці.
30. Шпигуни. Військові розвідники.
31. Поняття жертв війни та осіб, яких захищають.
32. Інститут Держав-покровительок.
33. Просторова сфера дії норм міжнародного гуманітарного права. Театр війни і театр воєнних дій.
34. Історія створення Міжнародного комітету Червоного Хреста.
35. Правові основи діяльності Міжнародного комітету Червоного Хреста. Структура Міжнародного комітету Червоного Хреста.
36. Основні напрями діяльності Міжнародного комітету Червоного Хреста.
37. Структура і завдання Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
38. Правові основи діяльності Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
39. Правове становище Міжнародної федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
40. Основні напрями діяльності Міжнародної федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
41. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
42. Умови визнання національних товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
43. Правовий статус і функції Українського товариства Червоного Хреста.

44. Основоположні принципи Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
45. Виникнення емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця та Червоного Кристала.
46. Функції емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала.
47. Захист від зловживань емблемами Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала. Контроль за використанням емблем.
48. Відповідальність за незаконне використання емблем.
49. Визначення правового статусу жертв війни.
50. Вимоги Женевської конвенції 1949 року і Додаткових протоколів 1977 року стосовно захисту жертв війни.
51. Захист поранених, хворих та осіб, що зазнали аварії корабля у період збройного конфлікту.
52. Правове становище медичних формувань і установ, медичного і духовного персоналу. Регламентація санітарних перевезень.
53. Створення санітарних зон, зон безпеки, нейтральних зон і коридорів.
54. Правовий статус військовополонених. Режим воєнного полону. Інтернування військовополонених.
55. Правила розміщення військовополонених у таборах. Умови проживання, харчування, одяг, умови гігієни, медичне обслуговування військовополонених.
56. Трудовий режим військовополонених.
57. Кримінальні й дисциплінарні покарання щодо військовополонених.
58. Закінчення полону. Звільнення і репатріація військовополонених.
59. Правове становище цивільного населення в період збройних конфліктів.
60. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів.
61. Визначення цивільних об'єктів і захист цивільних об'єктів.
62. Поняття воєнної окупації. Режим воєнної окупації. Захист цивільного населення окупованої території.
63. Коло обов'язків влади окупаючої держави щодо цивільного населення.
64. Поняття засобів та методів ведення воєнних дій. Поняття заборонених засобів і методів ведення бойових дій. Принципи заборони засобів і методів ведення війни.
65. Заборона зброї масового знищення.
66. Заборона ядерної зброї.
67. Заборона хімічної та бактеріологічної зброї.
68. Заборона звичайної зброї, яка завдає надмірних пошкоджень або має невибіркову дію.
69. Заборона протипіхотних мін.

70. Заборона ворожого впливу на навколишнє середовище.
71. Заборона віроломних методів ведення війни. Відмінність між віроломством і воєнними хитрощами.
72. Заборона нападу на цивільне населення.
73. Заборона невиборчих нападів. Заборона нападу на зони, створювані для захисту жертв війни.
74. Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту.
75. Класифікація культурних цінностей, їхні характерні ознаки. Загальний і спеціальний рівні захисту культурних цінностей.
76. Міжнародно-правова регламентація ведення збройної боротьби на морі й у повітряному просторі.
77. Особливості міжнародно-правового регулювання ведення збройного конфлікту на морі.
78. Особливості установки підводних мін.
79. Правила дій підводних човнів.
80. Морська блокада.
81. Особливості регламентації повітряної війни.
82. Поняття імплементації міжнародного гуманітарного права.
83. Міжнародний і внутрішньодержавний механізм імплементації міжнародного гуманітарного права.
84. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в законодавстві України.
85. Контроль за додержанням міжнародного гуманітарного права.
86. Поняття порушень, серйозних порушень і злочинів у міжнародному гуманітарному праві.
87. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
88. Відповідальність індивідів за порушення міжнародного гуманітарного права.
89. Створення, правові основи діяльності кримінальних трибуналів ad hoc.
90. Нюрнберзький і Токійський міжнародні військові трибунали.
91. Міжнародні трибунали по Югославії і Руанді.
92. Компетенція Міжнародного кримінального суду.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» здійснюється під час проведення лекцій, семінарських занять, підготовки індивідуальних завдань, виконання наукових робіт під керівництвом викладача та самостійної роботи.

При вивченні дисципліни застосовуються загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного дослідження; формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий методи; методики оцінки, прогнозування, аналізу даних; технології пошуку й обробки інформації.

10. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне опитування;
- підсумкова контрольна робота по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ (за наявності);
- підсумковий усний екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1 (поточне опитування)	Іспит	Разом (%)
Змістовий модуль 1		
T1+T2+T3+T4+T5 T6+T7+T8		
50	50	100

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
81-89	Добре	B (дуже добре)
71-80		C (добре)
61-70	Задовільно	D (задовільно)
51-60		E (достатньо)
0-50	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

0-25		Ғ (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)
------	--	--

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

I. Міжнародні документи з міжнародного гуманітарного права

1. Паризька декларація про морську війну, 1856 р.
2. Резолюції Женевської міжнародної конференції. Женева, 26-29 жовтня 1863 р.
3. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 6 липня 1906 р.
4. Гаазька конвенція (I) про мирне розв'язання міжнародних зіткнень, 18 жовтня 1907 р.
5. Гаазька конвенція (II) про обмеження застосування сили при стягненні за договірними борговими зобов'язаннями, 18 жовтня 1907 р.
6. Гаазька конвенція (III) про початок воєнних дій, 18 жовтня 1907 р.
7. Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї сухопутної війни. Додаток: Положення про закони та звичаї сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
8. Гаазька конвенція (V) про права та обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
9. Гаазька конвенція (VI) про становище торговельних суден противника в разі початку війни, 18 жовтня 1907 р.
10. Гаазька конвенція (VII) про перетворення торговельних суден у військові, 18 жовтня 1907 р.
11. Гаазька конвенція (VIII) про встановлення підводних мін, що автоматично підриваються від дотику, 18 жовтня 1907 р.
12. Гаазька конвенція (IX) про бомбардування морськими силами під час війни, 18 жовтня 1907 р.
13. Гаазька конвенція (X) про застосування до морської війни засад Женевської конвенції 1864 р., 18 жовтня 1907 р.
14. Гаазька конвенція (XI) про деякі обмеження користування правом захоплення у морській війні, 18 жовтня 1907 р.
15. Гаазька конвенція (XII) про створення Міжнародного призового суду, 18 жовтня 1907 р.
16. Додатковий протокол до Конвенції про створення Міжнародного призового суду, Гаага, 19 вересня 1910 р.
17. Гаазька конвенція (XIII) про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни, 18 жовтня 1907 р.

18. Декларація про заборону метання снарядів и вибухових речовин з повітряних куль. Гаага, 1907 р.
19. Заключний акт Лондонської морської конференції. Лондон, 26 лютого 1909 р.
20. Декларація про право морської війни. Лондон, 26 лютого 1909 р.
21. Керівництво про правила ведення морської війни. Оксфорд, 9 серпня 1913 р.
22. Договір про використання підводних човнів і шкідливих газів під час війни. Вашингтон, 6 лютого 1922 р.
23. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних та інших подібних газів і бактеріологічних засобів. Женева, 17 червня 1925 р.
24. Конвенція про нейтралітет під час морської війни. Гавана, 20 лютого 1928 р.
25. Договір про відмову від війни як засобу національної політики (Пакт Бріана-Келлога). Вашингтон, 1928 р.
26. Договір про обмеження та скорочення морських озброєнь. Лондон, 22 квітня 1930 р.
27. Протокол про правила підводної війни. Лондон, 6 листопада 1936 р.
Додаток: Правила дій підводних човнів по відношенню до торговельних суден у воєнний час.
28. Проект Конвенції про захист цивільного населення, на територіях, окупованих ворогом. Токіо, 1934 р.
29. Договір про захист культурних, наукових установ та історичних пам'яток (Пакт Реріха). Вашингтон, 15 квітня 1935 р.
30. Ніонська угода про заходи боротьби з піратськими діями підводних човнів, 14 вересня 1937 р.
31. Додаткова угода до Ніонської угоди, Женева, 17 вересня 1937 р.
32. Проект Конвенції про захист цивільного населення від нових видів зброї. Амстердам, 1938 р.
33. Угода між Урядами Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполучених Штатів Америки та Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, та Тимчасовим Урядом Французької Республіки про судове переслідування та покарання головних військових злочинців європейських країн осі. Лондон, 8 серпня 1945 р.

34. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн осі. Лондон, 8 серпня 1945 р.
35. Статут Міжнародного військового трибуналу для Далекого Сходу. 1946 р.
36. Про підтвердження принципів міжнародного права, які визнані Статутом Нюрнберзького трибуналу. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 95 (I), 11 грудня 1946 р.
37. Американський договір про мирне врегулювання (Боготський пакт) 1948 р.
38. Міжнародна конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього. Нью-Йорк, 9 грудня 1948 р.
39. Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12 серпня 1949 р.
40. Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі, 12 серпня 1949 р.
41. Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими, 12 серпня 1949 р.
42. Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни, 12 серпня 1949 р.
43. Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р.
44. Додаток 1 до Додаткового протоколу I. Правила, що стосуються розпізнавання. Женева, 8 червня 1977 р.
45. Додаток 2 до Додаткового протоколу I. Посвідчення журналіста, що перебуває у небезпечній командировці. Женева, 8 червня 1977 р.
46. Додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8 червня 1977 р.
47. Додатковий протокол III до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми. Женева, 8 грудня 2005 р.
48. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
49. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.

- 50.Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
- 51.Другий протокол до Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 26 березня 1999 р.
- 52.Правила про обмеження небезпек, яких може зазнати цивільне населення під час війни. Женева, вересень 1956 р.
- 53.Права людини під час збройних конфліктів. Резолюція XXIII Міжнародної конференції з прав людини. Тегеран, 12 травня 1968 р.
- 54.Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства, 26 листопада 1968 р.
- 55.Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення, 10 квітня 1972 р.
- 56.Принципи міжнародного співробітництва відносно виявлення, арешту, видачі й покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти людства. Затверджені резолюцією 3074 (XXVIII) Генеральної Асамблеї ООН, 3 грудня 1973 р.
- 57.Європейська конвенція про незастосування строку давності до злочинів проти людства і воєнних злочинів, Страсбург, 25 січня 1974 р.
- 58.Принципи міжнародного співробітництва відносно виявлення, арешту, видачі й покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти людства, затверджені резолюцією 3074 (XXVIII) Генеральної Асамблеї ООН від 3 грудня 1973 р.
- 59.Конвенція про заборону воєнного або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, Нью-Йорк, 10 грудня 1976 р.
- 60.Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р.
- 61.Додаток 1 до Додаткового протоколу I. Правила, що стосуються розпізнавання. Женева, 8 червня 1977 р.
- 62.Додаток 2 до Додаткового протоколу I. Посвідчення журналіста, що перебуває у небезпечній командировці. Женева, 8 червня 1977 р.
- 63.Додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8 червня 1977 р.

- 64.Рішення про системи зброї малого калібру. Женева, 28 вересня 1979 р.
- 65.Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, 10 жовтня 1980 р.
- 66.Протокол про осколки, які не піддаються виявленню до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол I). Женева, 10 жовтня 1980 р.
- 67.Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 р, (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 р.), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних пошкоджень або мають невибіркову дію, 10 жовтня 1980 р.
- 68.Протокол про заборону або обмеження застосування запалювальної зброї до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол III). Женева, 10 жовтня 1980 р.
- 69.Протокол про засліплюючу лазерну зброю (Протокол IV) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, Нью-Йорк, 13 жовтня 1995 р.
- 70.Протокол про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол V), 28 листопада 2003 р.
- 71.Статут Міжнародної Федерації товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, 26 листопада 1987 р.
- 72.Конвенція про права дитини, 4 грудня 1989 р.
- 73.Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах, 25 травня 2000 р
- 74.Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, Нью-Йорк, 4 грудня 1989 р.
- 75.Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, 13 січня 1993 р.

76. Угода про першорядні мери по захисту жертв збройного конфлікту, Москва, 24 вересня 1993 р.
77. Статут Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, що були вчинені на території колишньої Югославії з 1991 р. Додаток до Резолюції 827 (1993) Ради Безпеки ООН, 25 травня 1993 р.
78. Керівництво Сан-Ремо з міжнародного права, що застосовується до збройних конфліктів на морі, 12 червня 1994 р.
79. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид і інші подібні порушення, вчинені на території сусідніх держав, у період з 1 січня 1994 р. по 31 грудня 1994 р. Додаток до Резолюції 955 (1994) Ради Безпеки ООН, 8 листопада 1994 р.
80. Договір між Урядом України і Міжнародним комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) про відкриття Місії МКЧХ в Україні, 5 грудня 1995 р.
81. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, 18 вересня 1997 р.
82. Угода щодо організації міжнародної діяльності складових частин Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця від 26 листопада 1997 р.
83. Статут Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, 1 жовтня 1997 р.
84. Статут Міжнародного комітету Червоного Хреста, 24 червня 1998 р.
85. Римський статут Міжнародного кримінального суду, 17 липня 1998 р. (зі змінами на основі протоколів від 10 листопада 1998 р., 12 липня 1999 р., 30 листопада 1999 р., 8 травня 2000 р., 17 січня 2001 р. й 16 січня 2002 р.).
86. Статут Спеціального суду для Сьєрра-Леоне, Ради Безпеки ООН, 16 січня 2002 р.
87. Угода між Організацією Об'єднаних Націй і урядом Сьєрра-Леоне про створення Спеціального суду по Сьєрра-Леоне. 2002.
88. Додатковий протокол III до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми. Женева, 8 грудня 2005 р.

II. Деякі національні правові акти з міжнародного гуманітарного права

1. Інструкція польовим командирам військ Сполучених Штатів (Кодекс Лібера). Вашингтон, 24 квітня 1886 р.
2. О применении Вооружёнными силами норм международного гуманитарного права: Руководство, утв. Приказом Министра обороны СССР от 16.07.1990 г. № 75. - М., 1990.
3. Про символіку Червоного Хреста та Червоного Півмісяця в Україні. Закон України від 8 липня 1999 р.
4. Про товариство Червоного Хреста України. Указ Президента України від 28 жовтня 1992 р.
5. Кодекс поведінки військовослужбовця збройних сил України – учасника бойових дій. Додаток 6 до наказу Міністра оборони України від 11 вересня 2004 р.

III. Наукова література.

1. Лисик, В. Міжнародний Комітет Червоного Хреста – особливий суб’єкт міжнародного права // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Серія “Міжнародні відносини”. – 2005. – № 15. – С. 242–247.
2. Лисик, В. Привілеї та імунітети Міжнародного Комітету Червоного Хреста та його персоналу // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Серія “Міжнародні відносини”. – 2006. – № 17. – С. 172–178.
3. Bassiouni, M. Cherif, Crimes against Humanity in International Criminal Law, Second Revised Edition, Kluwer Law International. – The Hague/London/Boston, 1999.
4. Bassiouni, M. Ch., A Manual on International Humanitarian Law and Arms Control Agreements, Transnational Publishers, Inc. Ardsley. – New York, 2000.
5. Berry, Nicholas O. War and the Red Cross – The Unspoken Mission. – New York, St. Martin's Press, 1997.
6. Best, G. Humanity in Warfare: The Modern History of the International Law of Armed Conflict. Weidenfeld and Nicholson. – London, 1980.
7. Bibliography of International Law Applicable in Armed Conflicts, Second Edition. – Geneva, ICRC, 1987.
8. Boas, G. & Schabas W. A International Criminal Law Developments in the Case Law of ICTY, Martinus Nijhoff Publishers. – Leiden/Boston, 2003.
9. Boissier, P. From Solferino to Tsushima. – Geneva, 1985. – P. 45–82.
10. Broomhall, B. International Justice & International Criminal Court: Between Sovereignty and the Rule of Law. First published. – Oxford, 2003, 2004.
11. Bugnion, F. The International Committee of the Red Cross and the Development of International Humanitarian Law // Chicago Journal of International Law. – 2004. – Vol. 5, № 1. – P. 191–215.

12. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. – Geneva: ICRC, 1987.
13. Commentary published under the general editorship of J. S. Pictet. I Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. – Geneva : ICRC, 1952.
14. Commentary published under the general editorship of J. S. Pictet. II Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea. – Geneva: ICRC, 1960.
15. Commentary published under the general editorship of J. S. Pictet. III Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War. – Geneva: ICRC, 1960.
16. Commentary published under the general editorship of J. S. Pictet. IV Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. – Geneva: ICRC, 1958.
17. Detter, I. The Law of War, Second Edition, Cambridge, First published 1987, Second Edition 2000, Reprinted 2003, 2004.
18. Dinstein, Y. The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict. – Cambridge, 2004.
19. Dormann, K. The International Committee of the Red Cross and Its Contribution to the Development of International Humanitarian Law in Specialized Instruments / K. Dormann, L. Maresca // Chicago Journal of International Law. – 2004. – Vol. 5, № 1. – P. 217–232.
20. Durham, H. The Changing Face of Conflict and the Efficacy of International Humanitarian Law, Kluwer Law International / H. Durham, T.L.H. Mc Cormack. – The Hague/London/Boston, 1999.
21. Fleck, D. The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts, Oxford, First published 1995, First issued new as paperback 1999.
22. Gardam, J. Necessity, Proportionality and the Use of Force by States, Cambridge, First published 2004.
23. Gasser, H.-P. International Humanitarian Law. An Introduction, H. Dunant Institute. – Vienna, 1993.
24. Green, L.C. Essays on the Modern Law of War, Second edition, Ardsley. – New York, 1999.
25. Harris, D.J. Cases and Materials on International Law. – Sixth Edition. – London, 2004.
26. Haug, H. Humanity for all. The International Red Cross and Red Crescent Movement. – Bern; Stuttgart; Vienna, 1993.
27. Henckerts, J.-M. Customary International Humanitarian Law / J.-M. Henckerts, L. Doswald-Beck. – Vol. I. Rules; Vol. 2. Practice. – Oxford, 2003.

28. Knoop, G.-J. A. An Introduction to the Law of International Criminal Tribunals; A comparative Study, Transnational Publishers, Inc. Ardsley. – New York, 2003.
29. Lesko, T. Miedzynarodowe prawo konfliktow zbornych. – Warsz., 1984.
30. Lysyk V. Problems with the definition of “civilians” in international law// Civilians in contemporary armed conflicts. Rafał Lemkin’s heritage. - Warszawa, 2017. – P. 263-270.
31. Moir, Lindsay. The Law of Internal Armed Conflict, Cambridge, First published 2002, Reprinted 2003.
32. O’Shea, A. Amnesty for Crime in International Law and Practice, Kluwer Law International. – The Hague/London/New York, 2004.
33. Pictet, J. Le droit humanitaire et la protection des victimes de la guerre. – Liden, 1973.
34. Pictet, J. Development and Principles of International Humanitarian Law. – Geneva, 1985.
35. Politakis, G.P. Modern Aspects of Naval Warfare and Maritime Neutrality. – Geneva, 1998.
36. Provost, R. International Human Rights and Humanitarian Law. – Cambridge, 2002.
37. Ratner, St. R. Accountability for Human Rights Atrocities in International Law / St. R. Ratner, J.S. Abrams; Beyond the Nuremberg Legacy. – Oxford, First published 2001, Second Edition.
38. Robertson, A. Human Rights in the World. – Manchester, 1974.
39. Rodley, N.S. The Treatment of Prisoners under International Law, Oxford, Second Edition, 2002.
40. Sassmli, M. How does Law protect in War? / M. Sassmli, A. Bouvier. – Geneva, 1999.
41. Sassoli, M. Un droit dans la guerre? / M. Sassmli, A. Bouvier. – Vol. I, CICR, 2003.
42. Schabas, W.A. Genocide in International Law: The Crimes of Crimes. – Cambridge, 2000.
43. Schabas, W.A. An Introduction to the International Criminal Court, Second Edition. – Cambridge, 2004.
44. Shaw, M.N. International Law, Fifth Edition. – Cambridge, 2003.
45. Sliedregt, E. The Criminal Responsibility of Individuals for Violations of International Humanitarian Law, T. M. C. Asser Press. – The Hague, 2003.
46. Steiner, H. International Human Rights in context / H. Steiner, Ph. Alston; Law, Politics, Morals; Text and Materials, Oxford, First published 2000, Second Edition.

47. Suckov, S. The development of international humanitarian law // Review of the International Commission of Jurists. – Geneva, 1984.
48. Thakur, R. United Nations peacekeeping operations: Ad hoc missions, permanent engagement / R. Thakur, A. Schnabel. – United Nations University Press, 2001.
49. Лисик, В. Міжнародний Комітет Червоного Хреста – особливий суб'єкт міжнародного права // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Серія “Міжнародні відносини”. – 2005. – № 15. – С. 242–247.
50. Лисик, В. Привілеї та імунітети Міжнародного Комітету Червоного Хреста та його персоналу // Вісн. Львів. нац. ун-ту. Серія “Міжнародні відносини”. – 2006. – № 17. – С. 172–178.
- 51.

Online ресурси:

1. International Committee of the Red Cross International Humanitarian Law (<http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/ihl?OpenDocument>)
2. The United Nations websites: Treaty Collection (<http://untreaty.un.org/>),
3. The University of Minnesota Human Rights Library (<http://www1.umn.edu/humanrts/>),
4. The Avalon Project at Yale University Law School (<http://avalon.law.yale.edu/>)
5. Multilateral Treaties Project at the Fletcher School at Tufts University (<http://fletcher.tufts.edu/multilaterals/>).